

Prueft selve wat sulcke liefde can maken

Een van de smerigste en grappigste gedichten uit de Nederlandse literatuurgeschiedenis is het refereyn op de stock ‘prueft selve wat sulcke liefde can maken’, uit het begin van de 16e eeuw. Dit refereyn is ook in twee bronnen overgeleverd: in de bundel van Jan van Doesborch¹ en in de bundel van Jan van Stijevoort.² De bundel van Van Doesborch is een gedrukt boek (bedoeld voor de verkoop), die van Van Stijevoort is een handgeschreven verzameling (bedoeld als privécollectie). Ik citeer hier de Stijevoort-versie, omdat die wat lekkerder loopt; de Doesborch-variant is slordig en bevat zet- en drukfouten.

Tilburg, oktober 2024
Bas Jongenelen

Een amorues in minnen seer vierich
die liefde int herte vast hae beloken
Quam tot synder liefste als mutsaert ghierich
daer sij sat op een scijt huijs ghedoken
Hij en hadse in twe maenden niet ghesproken
dus stort hi haer toe als minnaer heet
Wacht seydsi vrunt ghij mocht mij croken
hout wat staende ick heb een ey bereet
Ten halp niet wat sy riep of creet
hy dudense datmense hoorde craken
van groter liefden sy achter spleet
Soe datse haer altemael bescheet
prueft selve wat sulcke liefde can maken

Doen hem den moet was wat ghesoncken
ghinghen sy slapen soet liefde gheboot
Damorues ha savonts versch bier ghedroncken
dus scheidt hy der liefster inden scoot
Den stanc quam uutten bedde soe groot
dat sy moest walghen onvertoghen
Doen keerdy hem omme ende hiel haer thoot
duer trouwe die nie en ha gheloghen
Tusschen haer borstkens lach hi gheboghen
amorueslick dee hem vrou venus waken
Lief en was van lieve daer niet bedroghen
sy was besceten hy was bespoghen
Prueft selve wat sulcke liefde can maken

Een amoureuze man, vurig van liefde,
die de liefde stevig ingesloten had in zijn hart,
kwam bij zijn geliefde als een brandende toorts.
Maar zij was net op de plee gaan zitten.
Hij had haar twee maanden niet gesproken,
dus hij stortte zich op haar als een hete minnaar.
‘Wacht,’ zei ze, ‘vriend, je zult me openscheuren,
hou op en blijf daar, ik ben een ei aan het leggen.’
Maar het hielp niet wat ze riep of blèrde,
hij duwde haar dat men haar hoorde kraken.
Van die grote liefde spleet ze open vanachter
zodat ze zich helemaal onderscheet.
Probeer zelf uit wat zo’n soort liefde kan doen.

Toen hem de noodzaak wat was gezonken,
gingen ze slapen, zoals geliefden doen.
De verliefde had ’s avonds vers bier gedronken,
dus scheidt hij zijn geliefde in haar schoot.
Zo’n enorme stank kwam er uit het bed,
dat zij er ontzaglijk van moest braken.
Hij keerde zich om, naar haar hoofd,
hij was trouw en nooit vreemdgegaan.
Tussen haar borsten lag hij gebogen.
Verliefd werd vrouw Venus in hem wakker,
de verliefde had zijn geliefde nooit bedrogen.
Zij was besceten en hij was ondergekotst.
Probeer zelf uit wat zo’n soort liefde kan doen.

¹ Doesborch (ed. 1940), II, pp. 251-253.

² Stijevoort (ed. 1930), I, pp. 117-119.

Sij ghinghen tsamen in een bat
daer sy malcanderen wiesschen en wreven
Mer int lest ontsloot die bruijt haer gat
dat die brocken tusschen haer borsten dreven
Sulcke gifte const sij haren liefken gheven
om dat hi hem soe vriendelic te huerwert scicte
Sy had haer achter wat op geheven
ende besceet haer doense te vjjsste micte
Twas wonder dat hij niet en verscricte
doen hijse sou cussen aen haer caken
Seer minnelick sy haer te hem wert nicte
hy doudese dat hy oock onstricte
Prueft selve wat sulcke liefde can maken

Prinche

Als mijn mutskens niet en gheriefden
voertyts doe ic was int herte ghewont
Soe besceet ick mij dick van groter liefden
als ic voer mijns liefs veynster stont
Ick sette mynen eers daer neder goet ront
als ick met voitcouwe daer moest haken
Als sy dan smorghens aensach den stront
soe loichse en werdt daer af ghesont
Prueft selve wat sulcke liefde can maken

Zij gingen samen in bad,
waar zij elkaar wasten en wreven.
Maar toen ontsloot de vrouw haar gat,
zodat de brokken tussen haar borsten dreven.
Zo'n gift kon zij haar geliefde geven,
omdat hij zich naar haar toeboog.
Zij had haar achterste wat opgeheven,
en bescheet zich toen ze een scheet wilde laten.
Het was een wonder dat hij er niet van schrok
toen hij haar wangen had willen kussen.
Zeer liefdevol liet ze een scheet naar hem.
Hij duwde haar, zodat hij zich ook ontlastte.
Probeer zelf uit wat zo'n soort liefde kan doen.

Prins

Toen mijn verliefdheid niet wederzijds was,
en ik in mijn hart gewond was,
toen scheet ik dikwijls uit grote liefde
als ik voor het raam van mijn liefde stond.
Ik zette ronduit mijn aars neer,
vurig verlangend, met koude voeten.
Als zij dan 's ochtends de stront zag,
dan lachte ze en kwam ze bij zinnen.
Probeer zelf uit wat zo'n soort liefde kan doen.

Gehanteerde literatuur

- Doesborch, Jan van (1940). *Refreinenbundel* (ed. C. Kruyskamp, twee delen). E.J. Brill – https://www.dbnl.org/tekst/does003refr01_01/
- Stijevoort, Jan van (1930). *Refereinenbundel anno MDXXIV* (ed. Frederik Lyna & Willem van Eeghem, twee delen). De Sikkel – https://www.dbnl.org/tekst/stij001refe01_01/